der av sine Tilhængere forherliges som en tapper *Helt*, slyngende en Guldring for at lønne en gæv Kæmpe, medens Modstanderne (i »Bjarkemål«) smæder ham som en ussel *Kryster*, der slænger sine Guldskatte paa Jorden for at købe sig Fred av Hrolf Krake.

Et typisk Exempel paa Sammenklapning er Nibelungsagnets *Sigfrid — Sigurd*, som dækker over Helten *Sigibert* og Niddingen *Chilperik*. Mærk følgende Lighedspunkter.

1. *Sigibert* og *Chilperik* flyder sammen i fransk Sprogudvikling som **Chivers* eller lignende. — 2. Begge er Sønner av *Chlothar*. — 3. Begge er Konger i *Nordfrankrig*, S. i Nordøst, Ch. i Nordvest. — 4. Begge vinder Sejr over *Daner* og *Saxer*, S. ved Hertug Lupus, Ch. personlig. — 5. Begges Sejre forherliges av Digteren *Venantius Fortunatus*. — 6. Do. do. i »*Nibelungenlied*«. og »*Nornagests Saga*«. — 7. Begge vinder *spanske Prinsesser*, der er *Søstre*. — 8. Begge har Ord for at *svige en Fæstemø*; Sigiberts episke Genspejling Sigurd sviger *Brynhild*, og den historiske Chilperik sviger *Brunehilds* Søster. — 9. Begge ægter en Prinsesse med Navn på *-gund*: Sigiberts Genspejling Sigurd ægter *Gu(n)drun*, Chilperik ægter Frede*gund* = Sigfrid ægter *Florigunda*, »Seyfriedslied«. — 10. Begge siges at være myrdet paa Anstiftelse av *Brunehild-Brynhild*; Sigibert og Chilperik skal ifølge Fredegunds løgnagtige Sigtelse være myrdede paa Anstiftelse av Brunehild; Sigfrid-Sigurd myrdes paa Anstiftelse av Brünhild-Brynhild. — 11. Efter begges Undergang udvirker *Gunth.*. av *Burgund* et Forligsmøde, hvor *Brund-ehil Brünhild* midlertidig forsones med *Fredegund*. Det er 12 År efter Mordet paa Sigibert, $3^1/_2$ År efter Mordet på Chilperik. $3^1/_2$ År efter Mordet på Sigfrid udvirker *Gunther* av *Burgund* et Forligsmøde, hvor *Brünhild* og Kriemhild (= *Gu(n)drun*) midlertidig forsones.

St. Andrä i. Lavanttal. 5. Juli 1954.

Gudmund Schütte.

SPROGLIGE OG KULTURELLE STARTPUNKTER

I »Vor Folkegruppe Gottjod« (1926), Fig. 5-7, har jeg påpeget en Række iøjnefaldende Ord- og Kulturspredninger på gottonsk Grund. Synspunktet er i et Kvartårhundrede derefter ikke blevet taget op. Det er en stor Forsømmelse av Forskningen. Jeg skal hær føre det videre, idet jeg gennemgår en Række Handelscentrer, hvorfra Spredningen er udgået.

1. Helgoland. Præsten *Nathan Cypræus* i 1500tallet omtaler på Helgoland en mærkelig Promiskuitet, kaldet *Korteln*, åbenbart en Levning av gammel sakral Prostitution, det samme som vi træffer i Uppsala (se Nr. 13, d). Jfr. »Zeitschr. f. d. alt.« XI, 1859, S. 197 ff. Denne Kultform er åbenbart blevet udbredt med Søhandelen. (Det omdrøftede Tvivlsspørgsmål, om Helgoland er lig Fosetisland, Udgangspunkt for Dyrkelsen av den norske Gud Forseti, skal jeg ikke komme ind på).

2. Før. Hovedhavnen hedder *Vik*. Det kan særdeles vel være et latinsk *Vicus*, »Handelsplads«.

3. Ribe. Handelsbyen *Ripæ* ved Nipsåens Udløb har et tydelig latinsk Navn, der vil sige »Flodbredder«. Det kommer igen ved Helgeåens Udløb i Skåne som Ripa, se Nr. 10.

4. Angel. Simplex-Sognet *Kværn* er Udgangspunkt for Kværnbrugets Indførelse i Danmark. Om Indførelsen er skeet i Romertiden eller først efter Stiftelsen av den frankiske Stormagt i 500tallet, skal jeg lade usagt.

5. Limfjordens Udløb. I Agger bruger man Ordet *ætternon* = eng. *afternoon* »Eftermiddag«; Hjemmelsmand er Civildommer Holm, Viborg, der har Ordet fra Konen Marie Christensen. Feilberg avhjemler Ordet i Vendsyssel og Nordhimmerland. Det har åbenbart udbredt sig fra Agger langs Limfjorden. Udbredelsen er vel skeet i ret sen Tid.

6. Sydnorge. En fremskudt Handelsplads bærer Navnet Port-yrja, nu Porter. Det er klarlig lat. *portus*, »Havn«, indkommet ved Handelssamkvem.

7. Viken. Indbyggerne hedder på Oldnorsk *Vik-verjar;* det og Tillægsordet *heinverskr* til Stammen *Hein-verjar i Hedemarken er i Snorres »Heimskringla«, såvidt jeg kan se, de eneste Avhjemlinger av det oprindelig vesttyske ætniske Element *-varj-* > *-verjar*. Det er indkommet med Handelen og med den danske Kongeæt i Viken. I Nutiden er det almindelig udbredt i Norge, sædvanlig udvidet til *-væringar*.

8. Vestnorge. Agvaldsnæs er en Handelsplads, der er kendt ved sine rige Kulturfund. Ifølge »Heimskringla« (S. 80 Unger) var Ogvaldr en Konge, der blotede til en *Ko*. Denne i Norden enestående Kodyrkelse er åbenbart en med Handelen indført Foreteelse; vi mindes Kimbrernes Tyredyrkelse i Nordjylland, stammende fra Middelhavslandene.

Jeg forlader nu Norge og vender mig til Østersølandene.

9. Goternes Land, Weichseldeltaet. Ravlandet Preussen var et gammelt Handelscentrum. Dærfor finder vi i Gotisk en Samling ejendommelige Låneord: *Sipōneis*, »Lærling« (i Slægt med lat. *sequi*, »at følge«), er Minde om den dakiske Zalmoxis-Dyrkelse; *kēlikn*, »Over-Stokværk«, keltisk; *du*, »til« = polsk *do; lukarn*, »Kerte« = lat. *lucerna*.

Det vesttyske ætniske Led *-varii* opdukker i 500tallet hos Widlands Indbyggere: *Vidu-varii*. Ellers ukendt hos Østgottonerne.

10. Østskåne. Skrås overfor Weichselmundingen ligger et Fremspring, hvor Helgeåen munder ud. Det markeres ved Bygderne Horna (»Fremspring«) og Å-us (vrangstavet Åhus), »Å-munding«. Og netop hær finder vi det latinske Stednavn *Ripa*, »Bred«, svarende til jysk-latinsk *Ripæ*, »Bredder«. Latinen møder os altså nøjagtig dær, hvor de fra Weichseldeltaet udgående romerske Skippere på Vej mod Skåne måtte lande.

11. Bohuslen. I Sognet Tanums Helleristninger finder vi gentagne Gange en højst mærkværdig *Luftkarrusel*, ellers kun kendt fra Mejicos Indianere, hos hvem den er i Sving den Dag idag. Se Chr. Winther i »Danske Studier« 1939, S. 81 ff. Det er jo ikke godt tænkeligt, at Bohuslændingene har fået denne Opfindelse fra Mejicos Rødhuder. Den må have haft hjemme et eller andet Sted ved den sydeuropæiske Atlanterhavskyst.

Det er en påtrængende nødvendig Opgave for Oldforskerne at efterspore dette mærkelige Kulturlån. At de i 14 År har ignoreret Chr. Winthers Påpegning, er temmelig utilgiveligt.

12. Gotland. At Øen Gotland er et Brændpunkt for Østersøhandelen i klassisk Tid, et Masse-Avlagringssted for romerske Denarer, har jeg ikke nødigt at påpege nærmere. Jfr. Brøndsted, »Danmarks Oldtid«,

III, S. 167. Men det må fremhæves, at der findes et overmåde interessant sprogligt Vidnesbyrd om direkte Samhandel mellem Weichseldeltaet og Gotland. Det gotiske Låneord fra Latin, *lukarna-stapa*, »Lysestage«, kommer nemlig igen på Gotland i Formen *lukarna-staki*.

13. Mälarlandet. Et lignende typisk Importland er det svenske Upland, Egnen omkring Søen Mälaren. Hær er der ligefrem overvældende mange Nedslag av Handelsvirksomheden: (a) Først er der Tacitus' Vidnesbyrd, »Germania« c. 44, at Svionerne ejer store Flåder. Det er de eneste Flåder, han omtaler i sin Bog, og det er ikke tilfældigt, at de netop findes hos Svionerne; Landets Natur har været særlig egnet dertil. (b) Mälarlandet er den eneste nordiske Egn, der har indført den hos Saxer og Tyskere gældende Inddeling »*Hundred*«. At det er skeet i Oldtiden, fremgår av Navnet Närding-hundra, »Nerthusdyrkernes Hundred«. (c) Udenfor Mälarens Avløb findes et Farvand *Norr-pada* med det saxisk-tyske Element *paþ* der vistnok stammer fra Iransk. Jfr. Kluge, »Etym. Wörterbuch«, Art. »Pfad«. (d) En svensk »Konge« Frø har ifølge Saxe (441 Müller) indespærret norske Kvinder i et *Horehus*. Det er en tydelig Freysdyrkelse med sakral Prostitution ligesom den, der kendes i Sydvestasien. Vi mindes også Korteln-Skikken på Helgoland, se Nr. 1. (e) Handelspladsen *Björkö* i Mälarens Udløb var i tidlig Middelalder en Stapelplads for den frisiske Østersøhandel. Navnet genfindes ved Finlands Kyst og som Bjarkey i Norge. (f) Björkö blev Udgangspunkt for den svenske *Kristenmission* ved Ansgar.

14. Medelpad. Det nord for Mälarlandet liggende Landskab *Medelpad* fremviser den ellers i nordiske Områdesnavne fuldkommen ukendte Brug av det ovennævnte saxisk-tysk-iraniske Navneled *paþ*, jfr. indisk Landsnavn Dakšina-patha (Dekhan).

Hær er nu givet en lang række Exempler, der sikkert ved nærmere Eftersyn kan øges adskilligt. Det må ønskes, at gottonsk Sprog- og Kulturforskning nu endelig engang vil tage sig av dette forsømte Område.

Eskjær, 28. December 1953. *Gudmund Schütte.*

»GULDHORNENE« I EKSAMENSSKOLERNE

Der er et mærkeligt forhold mellem den stærke brug, der gøres af dette berømte digt i skolerne, og den mangel på omhu, der vises det i skolernes læsebogssystemer, håndbøger i litteratur og digte til skolebrug. Jeg har efterset fem og tyve af den slags værker fra ældre og nyere tid, og det viste sig, at kun ti af gengivelserne stemte med digterens tekst. Af de andre havde ni de samme to meningsødelæggende fejltryk, som vi skal se nærmere på, medens to af dem slet ikke havde »Guldhornene«, og de fire sidste bragte det med andre tekstforvanskninger.

Efter fundet af det første guldhorn begynder en forgæves søgen efter nye skatte:

Deres Haab har bedraget.
De see kun det Muld,
hvoraf de er taget.